

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Hubert Wrzeszcz

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z powództwa K. sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko P.S.
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 grudnia 2014 r.
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w R. postanowieniem z dnia 27 marca 2014
r.,

"Czy roszczenie o zapłatę czesnego przez studenta niepaństwowej szkoły wyższej powstałe w okresie obowiązywania ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. Nr 96 poz. 590 z późn. zm.) i ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65 poz. 385 z późn. zm.) przedawniają się w terminie dwóch lat przewidzianym w art. 751 pkt 2 k.c. dla roszczeń z tytułu nauki czy w terminie 10 lat z art. 118 k.c.?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

W październiku 2000 r. pozwany P. S., złożony ślubowanie, został studentem Wyższej Szkoły [...]. Zobowiązał się do przestrzegania przepisów obowiązujących w tej Szkole, w tym aktów statuujących warunki i terminy odpłatności za studia. Decyzją rektora z dnia 1 grudnia 2003 r. został skreślony z listy studentów, nie uiszczył jednak należnych opłat z tytułu tzw. czesnego za okres trzech miesięcy 2003 r. w łącznej kwocie 840 zł. Wierzytelność z tego tytułu, łącznie z odsetkami, Szkoła zbyła na rzecz powodowej K., sp. z o.o.

Wyrokiem z dnia 16 października 2013 r. Sąd Rejonowy w R. oddalił powództwo spółki K. skierowane przeciwko pozwanemu P. S. o zapłatę kwoty 1825 zł. Ustalił, że w 2000 r. między Wyższą Szkołą [...] a pozwanym została zawarta umowa, którą należy zakwalifikować jako umowę nienazwaną o świadczenie usług. Wobec braku odmiennych unormowań w obowiązującej wówczas ustawie z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm. - dalej: „u.s.w.”), odpowiednie zastosowanie do tej umowy ma art. 750 i nast. k.c., dochodzone bowiem roszczenie jest roszczeniem z tytułu nauki w rozumieniu art. 751 pkt 2 k.c. W związku z tym roszczenie powoda, łącznie z odsetkami – uwzględnivszy dwuletni termin przedawnienia - przedawniło się w 2005 r. W tej sytuacji, skoro pozew został wniesiony w dniu 30 lipca 2013 r., powództwo podlega oddaleniu.

Rozpoznając apelację strony powodowej, Sąd Okręgowy w R. powziął poważne wątpliwości, które w formie zagadnienia prawnego – na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. – przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Po przedstawieniu przez Sąd Okręgowy przytoczonego zagadnienia prawnego nastąpiła zmiana stanu prawnego; z dniem 1 października 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198 - dalej: „u.z.p.s.w.” lub „ustawa nowelizująca”), mocą której w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze

zm. – dalej: „p.s.w.”) dodano art. 160a. Zgodnie z tym przepisem, warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 p.s.w., oraz opłat za usługi edukacyjne, przewidzianych w art. 99 ust. 1 pkt 1–6 p.s.w., a także wysokość tych opłat, określa umowa między uczelnią a studentem lub osobą przyjętą na studia, zawarta w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Stosownie do ust. 7 omawianego przepisu, roszczenia wynikające z tych umów przedawniają się w terminie trzech lat. Ponadto w art. 32 u.z.p.s.w. przewidziano, że do umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 p.s.w., zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, stosuje się art. 160a ust. 7 p.s.w.

Przepis art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia obejmującego opłaty za usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1–6 p.s.w., jest więc przepisem ściśle związanym z przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniem prawnym, dotyczącym przedawnienia roszczenia o zapłatę opłat za zajęcia dydaktyczne wynikających z umowy zawartej między uczelnią a studentem. Ocena, czy art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda na podstawie umowy zawartej pod rządą ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym zależy od wykładni art. 32 u.z.p.s.w., normującego kwestie intertemporalne.

Powód podniósł, że art. 160a ust. 7 p.s.w. ma zastosowanie tylko do umów zawartych w okresie obowiązywania Prawa o szkolnictwie wyższym, zatem nie dotyczy umów podlegających ustawie o szkolnictwie wyższym. Podał również w wątpliwość, czy wymieniony przepis ma zastosowanie tylko do roszczeń nieprzedawnionych w chwili wszczęcia postępowania sądowego zmierzającego do ich realizacji, czy też do powstałych dopiero po wejściu w życie ustawy nowelizującej, a w związku z tym czy ma skutek retroaktywny, a zatem dotyczy wszelkich roszczeń powstałych na podstawie umów obejmujących opłaty za usługi edukacyjne. Powód zakwestionował także zgodność art. 32 u.z.p.s.w. z Konstytucją RP.

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić

to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Z oczywistych względów Sąd Okręgowy nie mógł odnieść się do oceny znaczenia i skutków wynikających z przepisów ustawy nowelizującej, która została uchwalona i weszła w życie po przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego. Zmiana stanu prawnego, będącego podłożem poważnych wątpliwości powziętych przez sąd drugiej instancji przy rozpatrywaniu apelacji (zażalenia), dokonana po wydaniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia, uzasadnia odmowę podjęcia uchwały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UR 1/97, OSNAPUS 1997, nr 16, poz. 294, oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CZP 7/00, OSNC 2000, nr 12, poz. 221).

Wniosek ten wynika z charakteru instytucji zagadnień prawnych przewidzianej w art. 390 § 1 k.p.c.; uchwała Sądu Najwyższego wiąże sąd orzekający, co jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Z tych względów wykładnia art. 390 § 1 k.p.c. powinna być dokonana w sposób najbardziej ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub utylitarnym (por. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166, oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ.). W razie więc zmiany stanu prawnego będącego podłożem przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego – mającego bezpośrednio zastosowanie do jego rozwiązania lub mogącego mieć znaczenie dla sposobu interpretacji przepisów obowiązujących wcześniej, których dotyczy przedstawione zagadnienie prawne – wykładni nowych regulacji prawnych i oceny ich znaczenia dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego powinien dokonać w pierwszej kolejności sąd drugiej instancji. W przeciwnym razie, skutkiem rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy po zmianie stanu prawnego byłoby narzucenie sądowi drugiej instancji w danej sprawie określonej wykładni nowych przepisów, co do których sąd ten nie wyraził żadnego stanowiska. Niewątpliwie prowadziłoby do nieuzasadnionego rozszerzenia

wyłomu, jaki instytucja pytań prawnych czyni w odniesieniu do zasady podlegania sędziom tylko Konstytucji i ustawom.

Nie kwestionując potrzeby wyjaśnienia przedstawionych przez powoda wątpliwości dotyczących wykładni art. 32 u.z.p.s.w., nie mogą one samodzielnie uzasadniać rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego. Przyczyną podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy nie są wątpliwości stron dotyczące sposobu wykładni nowo uchwalonych przepisów, lecz jedynie poważne wątpliwości prawne powzięte przez sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Sąd Najwyższy nie może przy tym ani domniemywać, ani antycypować ewentualnych problemów interpretacyjnych nowych rozwiązań prawnych przez sąd drugiej instancji, który przedstawił zagadnienie prawne. Również z tych przyczyn Sąd drugiej instancji powinien, w razie przyjęcia, że art. 160a ust. 1 p.s.w. w związku z art. 32 u.z.p.s.w. ma zastosowanie do dochodzonego roszczenia, rozważyć potrzebę skierowania na podstawie art. 193 Konstytucji RP stosownego pytania do Trybunału Konstytucyjnego, o co wniósł powód w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 63/08, nie publ.).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.).